

Măsuri de combatere a pirateriei și contrafacerii pe Internet

Necesitatea protecției diverselor categorii de opere în general, și a programelor de calculator în special, este o prerogativă a prezentului. Utilizarea neautorizată a muzicii, filmelor, programelor și jocurilor pe calculator prin intermediul Internetului a crescut în ultimii ani în proporție geometrică.

Tot mai multe situri pe Internet devin multimedia, introducând pe pagini pe lângă text, filme de-abia lansate pe piață, sisteme de operare, programe pentru calculator, jocuri de ultimă generație, muzică. Aceste situri sunt foarte cautate de publicul care deține și mijloace de navigare rapidă prin Internet.

Prin natura lor adaptabile, produsele purtătoare de drepturi de proprietate intelectuală au migrat masiv spre Internet și au fost modificate pentru a se potrivi cu mediul digital. Proprietatea intelectuală a căpătat importanță în acest mediu pe măsură ce valorile din domeniul afacerilor sunt acum reflectate în forma virtuală.

Deși la moment există mecanisme de protecție, materializate în legi naționale ale statelor și tratate internaționale, dezbaterile asupra acestui subiect continuă. Din păcate, luând în considerație lipsa titularilor de drepturi pe piața autohtonă, nivelul de dezvoltare a tehnologiilor informaționale ce permite răspândirea rapidă a programelor nelicențiate și insuficiența mijloacelor de cumpărare, Republica Moldova continuă să figureze în lista țărilor cu cei mai înalți indici ai pirateriei.

Există la ora actuală pe piață un număr de studii referitoare la impactul pirateriei software – cel mai răspândit și mai complet dintre acestea fiind studiul anual realizat de IDC (International Data Corporation) la cererea Business Software Alliance (BSA), care analizează rata pirateriei software și pierderile cauzate de pirateria software.

Potrivit studiului BSA cu privire la pirateria software pentru computere personale, Republica Moldova face parte din grupul de state cu cea mai mare rata a pirateriei, ocupând locul 4 din lume, după Georgia, Bangladesh și Zimbabwe. Ponderea produselor de programe ilegale din totalul software-ului utilizat este de 91 la suta, ceea ce constituie, în opinia BSA, 28 milioane de dolari americani, și, totodată, cel puțin 70 milioane de lei venit național, ținând cont de achitarea TVA și a taxelor de import.

Celor care au încălcat dreptul de autor și drepturile conexe prin valorificarea ilegală a programelor pe calculator sau a bazelor de date poate să le fie aplicată *răspunderea contravențională*. Norma juridică care reglementează nemijlocita încălcare a drepturilor de autor și conexe este art.96 al Codului Contravențional. Răspunderea contravențională survine în cazurile când valoarea drepturilor violate nu depășește suma de 50.000 lei (modificare introdusă la 10.02.2008). Acțiunile enumerate în art. 96 Ccv se sancționează cu amendă de la 10 la 30 de unități convenționale aplicată persoanei fizice (200-600 lei), iar pentru persoana cu funcție de răspundere cu amendă de la 30 la 70 de unități convenționale (600-1400 lei).

Luând în considerație faptul că valorificarea ilegală a operelor protejate de dreptul de autor și drepturile conexe a luat amploare, AGEPI a inițiat modificarea art. 96 din Codul Contravențional în sensul majorării amenzilor până la 2000 lei pentru persoane fizice și până la 5000 lei pentru persoane cu funcții de răspundere.

Un argument în plus în favoarea majorării cunșumului amenzilor pentru încălcarea drepturilor de autor și a drepturilor conexe, este experiența internațională în acest domeniu, deoarece practic toate statele Comunității Europene prevăd în legislația lor amenzi proporționale cu cele aplicate în cazul contravențiilor comise asupra proprietății, iar pirateria aduce daune enorme economiei și culturii.

Art. 185¹ din Codul Penal al Republicii Moldova prevede *răspunderea penală* pentru infracțiunea de încălcare a dreptului de autor și a drepturilor conexe, săvârșită prin însușirea dreptului la paternitate (plagiatul) sau altă violare a dreptului de autor și/sau a drepturilor conexe, dacă valoarea drepturilor violate sau valoarea exemplarului licențiat de program de computer sau de bază de date, care formează obiectul dreptului de autor sau al drepturilor conexe, este de proporții mari (50 000 lei). Amenda aplicată este de până la 20 000 lei pentru persoane fizice și până la 80 000 lei pentru persoane juridice

Una din funcțiile AGEPI în domeniul ocrotirii drepturilor de autor și drepturilor conexe, până la începutul anului 2010, a fost cea de control privind respectarea drepturilor de autor și drepturilor conexe și legalitatea valorificării exemplarelor de opere sau fonograme pe teritoriul Republicii Moldova.

Astfel, pe parcursul anilor 2005-2009, din oficiu sau la cererea Ministerului Afacerilor Interne, Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției (CCCEC), titularilor de drepturi etc., specialiștii Departamentului Drept de autor și drepturi conexe din cadrul AGEPI au efectuat 1578 de controale, în urma cărora au fost întocmite 370 (24%) de procese-verbale privind încălcarea dreptului de autor și/sau conexe și au fost ridicate peste 38000 de exemplare de opere și fonograme presupuse a fi contrafăcute. În total în perioada 2003-2009 au fost ridicate circa 51000 asemenea exemplare.

În baza controalelor privind respectarea dreptului de autor și drepturilor conexe efectuate de către AGEPI, numai pe parcursul ultimilor 3 ani (2007-2009) au fost inițiate 187 de cazuri, inclusiv 116 (62%) de cazuri administrative și 71 (38%) de cazuri penale privind încălcarea drepturilor de autor. Pe 41 (22%) din cazurile administrative au fost aplicate amenzi între 600-4000 de lei.

Prin Legea nr.131-XVIII din 23.12.2009, în vigoare din 12.02.2010, au fost modificate prevederile art. 34 din Legea nr. 293/1994, conform căruia AGEPI nu întocmește procese-verbale.

O dată cu intrarea în vigoare a Codului Contravențional, calitatea de agent constator o are reprezentantul autorității publice care soluționează, în limitele competenței sale, cauza contravențională, iar art. 400 CCv împuternicește organele afacerilor interne să examineze contravențiile ce țin de încălcarea dreptului de autor și a drepturilor conexe.

Totodată, angajații AGEPI, în calitate de instituție specializată în domeniu, pot participa ca specialiști la solicitarea organelor afacerilor interne sau a altor autorități investite cu funcții de control în scopul identificării cazurilor de încălcare a drepturilor de autor și drepturilor conexe. În semestrul I 2010, s-a participat la solicitare în cadrul a 19 verificări ale activității mai multor agenți economici.

De asemenea, AGEPI efectuează expertiza specializată a exemplarelor de opere și fonograme presupuse a fi contrafăcute, conform Legii 1459-XV din 14.11.2002 cu privire la difuzarea exemplarelor de opere și fonograme. Pe parcursul anului 2009, la AGEPI au parvenit 123 demersuri de la Ministerul Afacerilor Interne privind examinarea exemplarelor de opere și fonograme imprimare pe suporturi materiale de compact discuri (CD, DVD, MP3), audio casete (MC), USB flash-drive și hard-discuri (HDD) și efectuarea rapoartelor de constatare tehnico – științifice/expertizelor.

Din cele 155 rapoarte de constatare tehnico – științifice/expertize, 59 sunt pe dosare penale și 96 sunt pe dosare administrative. În total în această perioadă s-au examinat 3.155 compact discuri (CD, DVD, MP3, USB flash drive) și 119 hard discuri pe dosare administrative și respectiv 10.809 compact discuri (CD, DVD, MP3, USB flash drive) și 321 hard discuri (HDD) pe dosare penale.

Pe parcursul semestrului I 2010 au fost întocmite 34 rapoarte de constatare tehnico – științifice/expertize, dintre care 12 pe dosare penale și 22 pe dosare administrative, fiind

examineate în total 1407 suporturi materiale (129 hard discuri și 1278 compact discuri (CD, DVD, MP3, USB flash drive).

Potrivit datelor Procuraturii, în prima jumătate a anului 2010, în Moldova au fost înregistrate doar 4 infracțiuni în domeniul informaticii și comunicațiilor și 4 infracțiuni cu referire la încălcarea drepturilor de autor și a drepturilor conexe ce țin de mijloace tehnice și produse de program.

Totodată, în decursul anului 2009, în țară au fost înregistrate 5 infracțiuni în sectorul informaticii și comunicațiilor, precum și 22 infracțiuni ce țin de încălcarea drepturilor de autor și a drepturilor conexe.

Producătorul sau titularul ale cărei drepturi au fost încălcate poate cere instanței atât obligarea autorului faptelor de a le înceta, cât și obligarea lui la săvârșirea acelor acte, care să conducă la restabilirea dreptului încălcat, în conformitate cu prevederile art. 38 al Legii nr. 293-XIII din 23.11.1994 privind dreptul de autor și drepturile conexe, inclusiv achitarea unei compensații în mărime de la 500 la 500000 de lei în locul recuperării pierderilor sau percepției venitului (*răspundere civilă*).

Astfel, prin Hotărârea Curții de Apel din 23 martie 2009, s-a stabilit că S.R.L. "Simpals", administratorul siteului www.play.md, valorifică opere și exemplare de fonograme fără a deține contractele de autor cu titularul de drepturi Î.I. "Tofan". Instanța de Judecată a hotărât încasarea de la S.R.L. "Simpals" în beneficiul Î.I. "Tofan" o compensație bănească pentru încălcarea dreptului de autor și drepturilor conexe. La data de 30 septembrie 2009, Colegiul civil și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție emite decizia de menținere a hotărârii Curții de Apel.

Reieșind din valorificarea ilegală a obiectelor protejate de dreptul de autor și drepturile conexe prin intermediul rețelei Internet, precum și favorizarea schimbului de informații în detrimentul titularilor de drepturi prin intermediul site-urilor gen *torrents*, AGEPI a propus introducerea răspunderii contravenționale și penale pentru acordarea serviciilor de hosting și/sau transmisii de date de către o persoană fizică sau juridică, inclusiv Internet-provideri, dacă contribuie nemijlocit la încălcarea drepturilor de autor și/sau conexe.

Titularii de drepturi sunt din ce în ce mai îngrijorați de trendul crescător pe plan mondial al copierii digitale (medii optice și Internet) ca și de globalizarea pirateriei și de aspectele de crimă organizată pe care le îmbracă adesea. În aceste condiții căile de abordat pentru a obține rezultate pe linia combaterii pirateriei pe Internet a drepturilor de proprietate intelectuală sunt cooperarea, educația și acțiunile descurajante.

Pirateria informatică reprezintă o preocupare majoră pentru industria software datorită pierderilor financiare și, în unele cazuri, de imagine pe care aceasta le aduce. Pirateria informatică nu afectează doar producătorii - statul pierde taxe, iar consumatorii sunt expuși unor riscuri și plătesc prețuri mai mari pentru produsele legitime.

În acest sens, Guvernul trebuie să elaboreze un document de politici prin care să încurajeze trecerea la standarde deschise și softuri libere. Acest lucru ar stimula liderii mondiali în producerea de soft să armonizeze prețurile și să nu mai profite de pozițiile lor de monopolști. Politicile respective trebuie promovate de Guvern pe un termen lung. În documentele respective se va urmări stabilirea unui echilibru între utilizarea softurilor licențiate și a celor deschise/libere, pentru care nu se cer licențe comerciale. În prim plan trebuie puse interesele cetățenilor și necesitatea dezvoltării societății informaționale în Republica Moldova. Este necesar de asemenea ca Guvernul să negocieze cu companiile ce profită de poziția lor de monopolist pe piață prețuri rezonabile pentru softurile destinate utilizării în republică, pornind de la situația economică din țară.